

Klima- og miljødepartementet
V/ klimaminister Espen Bart Eide
Postboks 8013 Dep 0030 Oslo

Dato: 29.11.2022
Vår ref.: Hege Hodnesdal
Deres ref.: 22/874-44

Finans Norges innspill til ny stortingsmelding for klimatilpasning

De siste ti årene har forsikringselskapene betalt over 28 milliarder kroner i erstatninger etter klima- og naturskader på bygninger og innbo i Norge. I tillegg kommer skader på biler, personer, vei, infrastruktur og statlige bygg, så vel som egenandel for de rammede. Enkelte type skader er forventet å øke i omfang, som følge av mer og kraftigere styrtregn. Blant annet gjelder dette skred og flom på Vestlandet, men ikke minst gjelder det vann som trenger inn i bygninger etter kraftig regn, særlig i byer og tettbebygde områder. I dag står slike overvannskader allerede for rundt halvparten av alle klima- og naturskader i Norge.

Forebyggende arbeid

For å tilpasse oss klimaendringene, er vi nødt til å prioritere og trappe opp det forebyggende arbeidet. Det koster samfunnet mer å reparere enn å forebygge. Blant annet viste en rapport av Menon Economics og NGI at man kunne spare seks kroner per investerte krone i skredforebyggende arbeid i Stryn. Også flere scenarier for tiltak i Fredrikstad og Stryn ble undersøkt – og nær alle var lønnsomme¹. Her er det mye å hente ved å kartlegge og velge ut de mest lønnsomme forebyggingstiltakene. Videre er det positivt at endringer i plan- og bygningsloven nå gjennomføres, med hensikt om å forebygge overvann. Det er riktignok flere hindre for overvannshåndtering i kommunene, særlig når det kommer til finansiering av forebyggingstiltak.

Anbefalte tiltak:

- Regjeringen bør trappe opp bevilgningen til Norges Vassdrag og Energidirektorat (NVE) betraktelig, slik at de kan utføre viktige flom- og skredsikringstiltak. NVE anslår en kostnad på 85 milliarder kroner for å sikre bygg utsatt for skred, flom, erosjon og kvikkleireskred. Det er et stort etterslep å ta igjen, uten at det er rom for det i dagens statsbudsjett. En opptrappingsplan, som sikrer at de viktigste sikringstiltakene kan gjennomføres er nødvendig.
- Kommune må få finansieringsløsninger på plass for å håndtere overvann.
- Både NVE og kommunene må få tilstrekkelig med midler til å utrede de mest lønnsomme forebyggingstiltakene, med hjelp av samfunnsøkonomiske analyser. Gode beslutningsunderlag blir viktig for å ta gode avgjørelser. At veiledere er tilgjengelig og tas i bruk i kommunene, vil være til hjelp for å oppnå dette.

¹ <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-48-Forprosjekt-forebygging-fysisk-klimarisiko.pdf>

Finansiering av klimatilpasningstiltak

Selv om Menon Economics og NGI identifiserte en rekke samfunnsøkonomiske klimatilpasningstiltak i sin undersøkelse, var det likevel flere barrierer for at kommunene kunne iverksette tiltakene. Den ene barrieren var finansiering. NVE støtter i dag utvalgte tiltak mot skred- og flomhendelser. Når tiltaket blir delfinansiert av NVE, støtter NVE normalt sett inntil 80 prosent av sikringskostnadene, og kommunen tar resten av kostnaden. Det vil si at kommunene må betale mellom 20 og 100 prosent av kostnaden selv. Det er ikke alle kommuner som har mulighet til å ta en så stor kostnad i dag, selv om investeringen lønner seg på sikt. Dermed ender samfunnsøkonomiske lønnsomme tiltak med å bli utsatt – eller ikke gjennomført i det hele tatt.

Anbefalt tiltak:

- Det er sentralt å forstå insentivmodellene for forebygging og se på hvordan de kan styrkes, slik at lønnsomme tiltak kan bli gjennomført.

Klare ansvarsforhold

En forutsetning for å sikre trygge lokalsamfunn, er klarhet i roller og ansvar. Det vil gi tydelighet for de aktørene som skal arbeide med samfunnssikkerhet. Det tragiske kvikkleireskredet i Gjerdrum i 2020, er en påminnelse om at dette er viktig. I *NOU 2022: 3 På trygg grunn* anbefaler Gjerdrumutvalget en rekke tiltak for å tydeliggjøre ansvaret for å sikre eksisterende bebyggelse mot naturskader. I tillegg til denne utredningen, viser også Riksrevisjonens undersøkelse om klimatilpasning fra 2022 at mange kommuner er usikre på hvor langt ansvaret deres strekker seg når det gjelder å sikre eksisterende bebyggelse og infrastruktur.

Anbefalte tiltak:

- Gjerdrumutvalget og Riksrevisjonens anbefalte tiltak for å tydeliggjøre ansvarsfordelingen rundt sikring av eksisterende bebyggelse bør følges opp i arbeidet med ny strategi for klimatilpasning.

Helhetlig klimatilpasning

I dag ligger koordineringsansvaret for klimatilpasning hos Klima- og miljødepartementet, men arbeidet er spredt over flere departementer, faginstanser og forvaltningsnivå². For å få til et helhetlig arbeid, er det viktig med en tydelig plan og politisk eierskap. Finans Norge er derfor veldig positive til arbeidet med ny strategi for klimatilpasning som nå er i gang. Vi håper at stortingsmeldingen vil resultere i en handlingsplan, med konkrete målsettinger som følges opp. Dette vil kunne forsterke fremgang i klimatilpasningsarbeidet. En handlingsplan for klimatilpasning vil kunne sammenlignes med klimaplanen for kutt i klimagassutslipp: «Regjeringa har i høst lagt frem et budsjett som gir store, nødvendige kutt av klimagassutslipp. For første gang blir det også lagt fram en egen klimastatus og -plan i budsjettet for 2023»³.

Anbefalte tiltak:

- Stortingsmeldingen om klimatilpasning bør være en nasjonal handlingsplan med konkrete målsettinger, virkemidler og tiltak. God oppfølging er viktig for å sikre at målene blir nådd.

² Se figur: <https://www.klima2050.no/news/2020/6/18/finans-norges-klimarapport-for-2020-pek-forebygging>

³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/et-nytt-verktoy-for-bedre-klimapolitikk/id2930605>

- Regjeringen bør kartlegge de totale økonomiske kostnadene klimaendringene påfører samfunnet, for å forstå situasjonen bedre og gi mer målrettet forebygging også på aggregert nasjonalt nivå.

Verktøy og analyser i tilpasningsarbeidet

Analyse av risiko og sårbarhet er viktig ved kartlegging, arealtilpasning og utbygging, for å avdekke hvor forebygging og tilpasningstiltak er nødvendig. DSBs kunnskapsbank vil være en nyttig informasjonskilde for fylker og kommuner inn i deres analyser, for å forhindre nye vann- og naturskader, samt å begrense skadeomfang.

Anbefalte tiltak:

- DSB bør tildeles tilstrekkelig med midler for å forvalte og videreutvikle Kunnskapsbanken.
- DSB bør få tildelt midler for å kunne gjøre Kunnskapsbanken kjent i kommunene.
- Kommunene må ta i bruk DSBs kunnskapsbank i arbeidet med arealplanlegging.
- Kommunene må aktivt og løpende ta hensyn til klimaendringene ved utvikling og utvidelse av områder. Økt bevissthet om den reelle risikoen gjør det lettere å forenes om problemene som skal løses.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Hege Hodnesdal

Direktør Prosessområde Skadeforsikring